

דכתיב "אלהים מושיב יחידים ביתה מוציא אסירים בפוארות" (תהלים סח, ז).⁵

ספרות נבחרת:

א' שנאן, "קשה כקריעת ים סוף" — אר: מה למוסד הנישואין ולקריעת ים סוף? קריעת ים סוף, חוג בית הנשיא לתנ"ך ולמקורות ישראל, י, ירושלים תשמ"ז, עמ' 23-37.

5 הסיפור שלפנינו מופיע גם בכראשית רבה. הבאנו גם את המקבילה הזו, מכיוון שיש הבדלים משמעותיים בין המקבילות בהתרחשות האירועים, הברלים המשפיעים את ניתוח הספרותי של הסיפור. המקור בכראשית רבה, פרשה סח (על פי מהדורת תיאודור-אלבק, עמ' 771-773)

1 מְרוּנָה שְׁאַלָה אֶת רַבִּי יוֹסִי:

לְכֹמָה יָמִים בָּרָא הַקִּבְיָה אֶת עוֹלָמוֹ?

אָמַר לָהּ: לְשֵׁשֶׁת יָמִים.

מֵאַתָּה שָׁעָה מָהוּ עֹסֵק?

5 אָמַר לָהּ: יוֹשֵׁב הוּא וּמְנוּחָ וְיוֹגִים —

אִישׁ לְאִשָּׁה וְאִשָּׁה לְאִישׁ.

אָמְרָה לוֹ: אִם תִּדְבָּר קָשָׁה יְכוּלָה אָנִי לַעֲשׂוֹתוֹ.

הִלְכָה וְחֻגָּה וְנִתְנָה וְזוֹ לָזָה וְזָה לָזוֹ.

לְאַחַר יָמִים הִלְכָה אֹתָם הַמְּנוּגִים וְהִכּוּ זֶה אֶת זֶה וְזוֹ אֶת זֶה,

10 וְזוֹ אוֹמְרָת אִינִי נוֹשְׁלֶת זֶה וְזָה אוֹמֵר אִינִי נוֹשֵׁל זוֹ.

אָמַר לָהּ: אִם תִּדְבָּר קֵל בְּעֵינֶיךָ, קָשָׁה הוּא לְפָנֵי הַקִּבְיָה בְּקָרִיעַת יָם סוּף.

מַה שָׁעָם? "אֱלֹהִים מוֹשִׁיב יְחִידִים בֵּיתָהּ מוֹצִיא אֲסִירִים בְּפֹאֲרוֹת" (תהלים סח, ז).

8. הזוג מצידון, מעשה באשה אחת מצידון (פסיקתא דרב כהנא, פרשה כב)

פסיקתא דרב כהנא (על פי מהדורת מנדלבוים, ניר-יורק תשמ"ז, עמ' 327)

תְּנִינָן תַּמָּן: ¹ נִשְׂא אִשָּׁה וְשָׂהָא עִמָּה עֶשֶׂר שָׁנִים וְלֹא יִלְדָה, אִינוּ רִשְׁאֵי לְבַטֵּל פִּירְיָה וְרִיבְיָה

[משנה יבמות, פ"ו מ"ו]

1 מַעֲשֶׂה בְּצִידוֹן בְּאֶחָד שְׁנַשְׂא אִשָּׁה וְשָׂהָא עִמָּה עֶשֶׂר שָׁנִים וְלֹא יִלְדָה,

אָתוֹן לְגַבִּי רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחִי לְמִשְׁתַּבְּקָה,²

אָמַר לָהּ: כָּל חַפֵּץ שָׁנִישׁ לִי בַתּוֹךְ בֵּיתִי טְלִי אוֹתוֹ וְלָכִי לְבֵית אַבְיָד.³

אָמַר לָהֶם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחִי: כָּשֶׁם שְׁנַזְדוּנְתֶם מִתּוֹךְ מֵאֲכָל וּמִשְׁקָה,

5 כֵּךְ אֵין אַתֶּם פּוֹרְשִׁין זֶה מִזֶּה אֱלֹא מִתּוֹךְ מֵאֲכָל וּמִשְׁקָה.

מַה עֲשִׂיתָ [= עֲשִׂיתָה]?

עֲשִׂיתָ סְעֵדָה גְּדוּלָה וְשִׁכְרָתוֹ יוֹתֵר מִדִּי וְרַמְזָה לְשִׁפְחָתָהּ

וְאִמְרָה לְהוֹן: מָלוּ אוֹתוֹ לְבֵית אַבָּא.

בְּחֻצֵי הַלְּיָלָה נַעוֹר מִשְׁנָתוֹ.

10 אָמַר לָהּ: אֵיכָן אָנִי נָתוֹן?

אָמְרָה לוֹ: לֹא כֵךְ אִמְרָתָהּ

כָּל חַפֵּץ שָׁנִישׁ לִי בַתּוֹךְ בֵּיתִי טְלִי אוֹתוֹ וְלָכִי לְבֵית אַבְיָד?!

וְכִדּוֹן הוּא⁴ אֵין לִי חַפֵּץ טוֹב מִמֶּךָ.

כִּינּוֹן שְׁשֻׁמַע רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחִי כֵךְ,

15 נִתְפַלֵּל עֲלֵיהֶם וְנִתְפַקְדוּ.⁵

1 תנינן תמן — שנינו שם.

2 באו אל רבי שמעון בן יוחי לעזוב (להיפרד).

3 כמדורש הגדול (ילקוט מדרשים חשוב מתימן, מהמאה ה-13) שורה זו מופיעה בהמשך, בין שורה 5 לשורה 6.

4 וכדון הוא — והלא.

5 הסיפור שלפנינו מופיע גם בשיר השירים רבה. הבאנו גם את המקבילה הזו, מכיוון שיש הבדלים משמעותיים בין המקבילות בהתרחשות האירועים, הברלים המשנים את ניתוח הספרותי של הסיפור.

שיר השירים רבה, פרשה א לא (על פי מהדורת דונסקי, ירושלים תל-אביב תש"ס, עמ' כח) "נגילה ונשמחה כך" (שיר השירים א, ד)

תמן תנינן (= שנינו שם): נשא אדם אשה ושהה עשר שנים ולא ילדה, אינו רשאי ליבטל [מפריה ורבייה].

[משנה יבמות, פ"ו מ"ו]

אמר רבי אידי:

ד' צימרמן, שמונה סיפורי אהבה מן התלמוד והמדרש, תל-אביב תשמ"א, עמ' 43-47.
 ע' מאיר, "הנוסחאות היהודיות של הטיפוס הסיפורי", א"ת 875, ידע עם 45-46 (תשל"ט), עמ' 55-61 [שם נידון הסיפור על פי המקבילה במדרש פסיקתא דרב כהנא].
 ר' צדקה, פרקי ספרות לכיתה ז', הוצאת חורב, ישראל, תש"ן.
 א' קוסמן, "אין חפץ טוב לי בעולם יותר ממך", הארץ, 9 במאי 1997.
 מ' גלדמן, "חילוף התפקידים בין הגבר לאשה", הארץ, 16 במאי 1997.

- 1 מעשה באשה אחת בצידון, ששהתה עשר שנים עם בעלה ולא ילדה, אהתן גבי [=באו לפני] רבי שמעון בן יוחאי, בעין למשפיקא דין מדיו [=רצו לצוב (להפרד) זה מזה]. אמר להון: תייכוו [=לשון שבועה], בשם שונדונגתם זה לזה במאכל ובמשתה, קה אין אתם מתפרשים אלא מתוך מאכל ומשתה.
- 5 הלכו בדרךיו ועשו לעצמן יום טוב, ועשו סעודה גדולה, ושפרתו יותר מדאי. כיון שנתלשכה דעתו עליו, אמר לה: בתי, ראי כל חפץ טוב שיש לי בבית וטלי אותו, ולכי לבית אביו. מה עשתה היא?
 לאחר שישן, רמזה לעבדיה ולשפחותיה.
- 10 ואמרה להם: שאהו בפשה, וקחו אותו, והולכיהו לבית אבא. פחצי הלילה ננער משנתיה [=משנתו]. כיון פג תמריה [=ייגו], אמר לה: בתי, היכן אני נתון? אמרה ליה: בבית אבא.
 אמר לה: מה לי לבית אביו?
 אמרה ליה: ולא קה אמרת לי בערב כל חפץ טוב שיש בכיתי טלי אותו, ולכי לבית אביו?
 אין חפץ טוב לי בעולם יותר ממך.
 הלכו להם אצל רבי שמעון בן יוחאי, ונמד והתפלל עליהם, ונתפקדו.

9. דמה בן נתינה והוריו (1). ירושלמי קידושין, פ"א ה"ז, סא ע"ב; פאה, פ"א ה"א,

טו ע"ד; 2. בבלי קידושין, לא ע"ב)

התרגום מארמית (ירושלמי)

- 1 רבי אבהו בשם רבי יוחנן: שאלו את רבי אליעזר, עד היכן הוא כבוד אב ואם? אמר להם: ולי אתם שואלין? לכו שאלו לדמה בן נתינה. דמה בן נתינה פטירבולי היה.
 פעם אחת היתה אמו מספרתו לפני בולי שלו,
- 5 ונפל קורדקסין² שלה מידה, והוא שט לה, שלא תצטער.
 אמר רבי חזקיה: הגוי האשקלוני היה ופטירבולי היה, ואכן שישב עליה אביו לא ישב עליה מימיו. וכיון שמת, עשה אותה יראה³ שלו.
 פעם אחת אברה ישפה של בנימין⁴, אמרו: מי הוא שיש לו טובה שקמוחה?
 אמרו: יש לדמה בן נתינה. הלכו אצלו ופסק להם עמו⁵ במאה דינרים. עלה, רצה להביא להם, מצא את אביו ישן.
- 15 ויש אומרים: מפתח המיכה היה נתון באצבעו של אביו. ויש אומרים: רגלו היתה פשוטה על התבה. ירד אצלם, אמר להם: לא יכלתי להביאה לכם.
 1 פטירבולי — אב (=פטר) מועצת העיר (=כולי); כלומר, ראש מועצת העיר.
 2 קורדקסין — נעל.
 3 יראה — מקום פולחן משפחתי של עבודה זרה.
 4 ישפה של בנימין — אבן מאבני חושן המשפט של הכהן הגדול (ראה שמות כח, כ) ועליה חרות שמו של שבט בנימין (שם, כא).
 5 ופסק להם עמו — קבע להם מחיר.